

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 48 b och 48 f i lagen om grundläggande utbildning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås ändringar i bestämmelserna om morgon- och eftermiddagsverksamhet i lagen om grundläggande utbildning. Om en kommun ordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet skall denna verksamhet erbjudas eleverna i årskurs ett och två samt elever i andra årskurser som har intagits eller överförts till specialundervisning antingen 570 timmar eller alternativt 760 timmar under skolarbetet per barn som deltar i verksamheten. Enligt gällande lagstiftning skall verksamhet

erbjudas 570 timmar. Statsandelen skall dock såsom för närvarande bestämmas enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Dessutom skall det föreskrivas om storleken på de månadsavgifter som tas ut för verksamheten.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2007 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2007.

MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning

Bestämmelserna om morgon- och eftermiddagsverksamhet trädde i kraft den 1 augusti 2004. Enligt lagen om grundläggande utbildning är syftet med morgon- och eftermiddagsverksamheten att stödja hemmets och skolans fostrande arbete samt att stödja utvecklingen av barnens känsloliv och barnens etiska utveckling. Morgon- och eftermiddagsverksamheten skall dessutom främja barnens välfärd och jämlikhet i samhället samt förebygga utslagning och öka delaktigheten.

Morgon- och eftermiddagsverksamheten skall erbjuda barnen allsidiga möjligheter att delta i ledd och rekreerande verksamhet och möjliggöra vila i en lugn miljö, under tillsyn av en yrkeskunnig och för uppgiften lämplig person.

Bestämmelser om morgon- och eftermiddagsverksamheten finns i 8 a kap. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998). Enligt 48 b § i lagen om

grundläggande utbildning kan kommunen anordna och skaffa morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning. Om kommunen anordnar eller skaffar morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i nämnda lag, skall verksamheten erbjudas eleverna i årskurs ett och två i alla skolor i kommunen samt i fråga om övriga årskurser till elever som har intagits eller överförts till specialundervisning enligt 17 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning i den omfattning kommunen beslutar.

Enligt 48 a § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning beslutar utbildningsstyrelsen om målen för och det centrala innehållet i morgon- och eftermiddagsverksamheten (*grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamhet*). Utbildningsstyrelsen skall bereda grunderna i samarbete med forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. Den 27 februari 2004 fattade utbildningsstyrelsen beslut om grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten (Föreskrift 5/011/2004). Morgon- och

eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning skall anordnas enligt dessa grunder fr.o.m. den 1 augusti 2004.

Enligt 48 b § 4 mom. i lagen om grundläggande utbildning skall varje barn som deltar i morgon- och eftermiddagsverksamhet erbjudas sådan verksamhet 570 timmar under skolåret. Att delta i verksamheten är frivilligt för barnen. Verksamhet kan ordnas under skolåret på vardagar i regel mellan klockan 7.00 och 17.00. Verksamheten skall planeras i samråd med hemmen och de som anordnar verksamheten.

Enligt 48 b § 4 mom. i lagen om grundläggande utbildning skall kommunen anta en verksamhetsplan för morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i lagen. Utbildningsstyrelsen har i de grunder för morgon- och eftermiddagsverksamheten som grundar sig på 48 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning rekommenderat att bl.a. följande frågor skall ingå i verksamhetsplanen: verksamhetens mål och omfattning, principerna för anordnandet av verksamheten, samordnandet av verksamheten, samarbetet med olika förvaltningar, samarbetet med anordnarna och dem som genomför verksamheten, samarbetet med hemmen, samarbetet med skolan, ansökan till verksamheten och antagningsgrunderna, innehållsliga betoningar, verksamhetstiden och utvärdering.

Enligt 48 d § i lagen om grundläggande utbildning har ett barn som deltar i morgon- och eftermiddagsverksamhet rätt till en trygg miljö i verksamheten. Ett barn som deltar i morgon- och eftermiddagsverksamheten skall få mellanmål. Vården vid olycksfall som drabbat ett barn i morgon- och eftermiddagsverksamheten är avgiftsfri för barnet. Enligt 48 e § i lagen om grundläggande utbildning skall i morgon- och eftermiddagsverksamheten med beaktande av hur verksamheten är ordnad finnas ett tillräckligt antal yrkeskunniga ledare.

Enligt 48 f § i lagen om grundläggande utbildning kan bestämmas en månadsavgift för morgon- och eftermiddagsverksamhet. Kommunen beslutar om storleken på

månadsavgiften för sådan morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning. Avgiften för sådan i lagen om grundläggande utbildning avsedd verksamhet som omfattar i genomsnitt tre timmar per dag får uppgå till högst 60 euro per månad för varje barn som deltar i verksamheten. Avgiften kan tas ut för varje sådan månad då barnet deltar i verksamheten. Om sådan verksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning ordnas högst 10 dagar i månaden, tas endast hälften av avgiften ut. Om barnet på grund av egen sjukdom inte kan delta i verksamheten under en längre tid än 10 dagar under en kalendermånad, tas likaså endast hälften av avgiften ut. Om en frånvaro som beror på egen sjukdom pågår en hel kalendermånad, tas ingen avgift ut. Deltar barnet av någon annan orsak inte i verksamheten under en hel kalendermånad, tas i avgift ut hälften av månadsavgiften.

Andra avgifter kan inte tas ut för deltagande i sådan verksamhet som avses i lagen. Avgifterna kan efterskänkas eller nedsättas, om det finns skäl därtill med beaktande av vårdnadshavarens underhållsskyldighet eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter.

Bestämmelserna i 40, 41 och 43 § samt 44 § 2 och 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning, vilka behandlar tystnadsplikt, rätt att få uppgifter, finansiering och avgifter som tas ut av eleverna, tillämpas också på morgon- och eftermiddagsverksamheten.

Bestämmelser om den statsandel som beviljas för morgon- och eftermiddagsverksamhetens driftskostnader finns i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998). Finansieringen för driftskostnaderna bestäms enligt 5 § 1 mom. 3 a-punkten i nämnda lag på basis av antalet ledda timmar och det per timme bestämda priset per enhet. Enligt 13 a § i nämnda lag beviljas kommuner som anordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning statsandel för driftskostnaderna till 57 procent av det belopp som fås när det antal timmar som fastställts för kommunen för nämnda verksamhet som grund för beräkning av statsandelen multipliceras med det pris per

enhet som bestämts per timme. Enligt 21 a § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet fastställer undervisningsministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten priset per ledd timme för morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning.

Under övergångsskedet, dvs. när verksamheten inleddes hösten 2004 och år 2005, bestämdes statsandelen på basis av antalet elever som deltog i verksamheten inom ramen för statsbudgeten. Antalet ledda timmar grundade sig på de elevantal som kommunerna uppgivit. Sedan 2006 har man kunnat använda det faktiska antalet ledda timmar i kommunerna. På basis av dessa timmar har statsandelen beviljats inom ramen för statsbudgeten. Vid beräkningen används de senaste faktiska uppgifterna.

1.2 Nuläget inom morgon- och eftermiddagsverksamheten

När riksdagen fattade beslut om bestämmelserna om morgon- och eftermiddagsverksamheten förutsatte den att regeringen följer upp hur morgon- och eftermiddagsverksamheten utvecklas vad beträffar omfattning, kvalitet och allsidigt tjänsteutbud och vilka effekter lagen har på finansieringen av och priset på tjänsterna. Undervisningsministeriet lämnade utredningen den 23 maj 2006.

Enligt utredningen ordnas morgon- och eftermiddagsverksamhet i 91 % av kommunerna. I verksamheten deltog läsåret 2005—2006 ca 42 200 elever i årskurs ett och två i den grundläggande utbildningen samt elever som intagits eller överförts till specialundervisning. Av de deltagande var 41 % elever i årskurs ett och 25 % elever i årskurs två. De elever som intagits eller överförts till specialundervisning stod för en andel på 8 %. Läsåret 2005—2006 ordnade 53 % av kommunerna verksamhet både på morgonen och på eftermiddagen.

Morgon- och eftermiddagsverksamhet ordnas i genomsnitt under fem timmar per dag under skollåret. Möjlighet till endast tre timmar erbjöds av 7 % av anordnarna. Morgon- och eftermiddagsverksamheten har haft en sysselsättande effekt, eftersom antalet anställda inom verksamheten har ökat med ca

20 % jämfört med tiden innan bestämmelserna trädde ikraft.

Kommunerna genomför själva 45 % av verksamheten medan 47 % av verksamheten är sådan som understöds av kommunerna. De köpta tjänsternas andel av verksamheten är 8 %. Anordnare är förutom kommunerna bl.a. församlingar, idrottsföreningar, Mannerheims Barnskyddsförbunds lokalföreningar, föräldraföreningar, Finlands 4H-förbund samt privata serviceproducenter.

Avgiften för lagstadgad verksamhet om tre timmar per dag uppgår till i genomsnitt 53 euro per barn som deltar i verksamheten per månad. Motsvarande avgift i verksamhet som ordnas av andra serviceproducenter är i genomsnitt 59 euro.

När man betraktar den av kommunerna ordnade morgon- och eftermiddagsverksamheten som helhet, och även beaktar den verksamhet som överskrider den lagstadgade verksamhetstiden, är den genomsnittliga verksamhetstiden fem timmar per dag. Storleken på den verksamhetsavgift som tagits ut för morgon- och eftermiddagsverksamheten för hela denna verksamhets del varierar från 0 till 160 euro. I den av kommunerna anordnade verksamheten är den totala verksamhetsavgiften i genomsnitt 61 euro per barn som deltar i verksamheten medan den i verksamhet som ordnas av andra serviceproducenter är 78 euro. I 25 % av de kommuner som tar ut den högsta avgiften är den totala avgiften för morgon- och eftermiddagsverksamheten i genomsnitt 86 euro per barn som deltar i verksamheten per månad. Största delen av dessa kommuner är små. I vissa medelstora kommuner och kommuner i huvudstadsregionen är de totala avgifterna för verksamheten betydligt högre än ovannämnda genomsnittliga avgift.

2 Föreslagna ändringar

I propositionen föreslås att 8 a kap. i lagen om grundläggande utbildning, vilket gäller morgon- och eftermiddagsverksamhet, ändras så att eleverna i årskurs ett och två samt elever i andra årskurser som har intagits eller överförts till specialundervisning skall erbjudas morgon- och

eftermiddagsverksamhet 570 eller alternativt 760 timmar under skolåret. Enligt gällande lagstiftning skall verksamhet erbjudas 570 timmar. De föreslagna 760 timmarna motsvarar i genomsnitt fyra timmar per vardag under skolåret. Den genomsnittliga faktiska verksamhetstiden är fem timmar per dag under skolåret. Genom propositionen stärks morgon- och eftermiddagsverksamhetens finansieringsgrund, likaså förbättras verksamhetens kvalitet samt barnens välfärd och jämlikhet. Kommunerna ges också i egenskap av anordnare smidigare möjligheter än tidigare att ordna verksamheten utifrån de lokala behoven.

I enlighet med lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet bestäms statsandelen som produkten av det antal ledda timmar som fastställts för morgon- och eftermiddagsverksamheten och priset per enhet. Ändringen innebär att en kommun som ordnar verksamhet under 760 timmar under skolåret kan få statsandel för i genomsnitt fyra ledda timmar per dag, mot nuvarande tre timmar. Den högsta månadsavgiften för 570 timmar kvarstår oförändrad, men om kommunen ordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet under 760 timmar kan månadsavgiften uppgå till högst 80 euro.

3 Propositionens konsekvenser

Propositionen har ekonomiska samt arbetskrafts- och socialpolitiska konsekvenser. Propositionen stärker finansieringsbasen för morgon- och eftermiddagsverksamheten, höjer verksamhetens kvalitet samt förbättrar barnens välfärd och jämlikhet samt ger kommunerna i egenskap av anordnare smidigare möjligheter än tidigare att ordna och samordna verksamheten enligt lokala behov.

Den statsandel som anvisats kommunerna för morgon- och eftermiddagsverksamhet beräknas bli 34 miljoner euro år 2007. Ökningen är ca 8,5 miljoner euro, varav 7,3 miljoner euro beräknas bero på att det timantal som berättigar till statsandel ökar och 1,2 miljoner euro på att verksamheten utvidgas. Kommunernas kostnader ökar inte,

eftersom största delen redan nu ordnar verksamhet mer än 570 timmar och kommunerna har möjlighet att ta ut avgifter för deltagandet. Hur stor den totala avgiftssumman blir är beroende av vilka månadsavgifter kommunerna fastställer och hur omfattande verksamheten är. Den statsandel som anvisas verksamheten har en positiv inverkan när det gäller att avhjälpa brister i verksamheten, såsom funktionalitet, säkerhet och hälsoaspekter i de lokaler som är avsedda för verksamheten, åstadkomma mångsidigare tillvägagångssätt och innehåll samt utveckla samarbetet som ett led i reformeringen av kommunernas servicestruktur.

En viktig socialpolitisk effekt är främjandet av jämlikhet och välfärd för alla barn samt ökandet av möjligheterna att delta i verksamheten på lika grunder och möjligheten till en sänkning av de högsta avgifterna för verksamheten. Propositionen kan antas minska den tid som små barn blir tvungna att tillbringa ensamma efter skolan utan en vuxens närvaro samt utveckla möjligheter till sammanjämkning av familjelivet och arbetslivet.

De arbetskraftspolitiska konsekvenserna beror i hög grad på hur heltäckande och på vilket sätt kommunen ordnar morgon- och eftermiddagsverksamheten. För närvarande har morgon- och eftermiddagsverksamheten i genomsnitt 6 000 personer som ledare, av vilka 40 % har ett fast arbets- eller tjänsteförhållande. Av de personer som samordnar verksamheten i kommunerna är 7 % heltidsanställda. I genomsnitt 67 % av ledarna i morgon- och eftermiddagsverksamheten uppfyller behörighetskraven och 74 % av alla ledare har fått lämplig utbildning. Propositionen erbjuder en möjlighet att omvandla dessa anställningsförhållanden till ordinarie och till följd av det ökade antalet barn som deltar i verksamheten uppstår också nya arbetskraftsbehov. Arten och kontinuiteten i fråga om de anställdas arbets- eller tjänsteförhållande spelar en ytterst stor roll med tanke på ökad planmässighet, kontinuitet och kvalitet i morgon- och eftermiddagsverksamheten.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid undervisningsministeriet. Förhandlingar om propositionen har förts med företrädare för Finlands Kommunförbund. Propositionen har behandlats av Delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft vid ingången av 2007.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 48 b och 48 f § i lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 21 augusti 1998 om grundläggande utbildning (628/1998) 48 b § 4 mom. och 48 f § 1 mom., sådana de lyder i lag 1136/2003, som följer:

48 b §

Anordnande och omfattning

Varje barn som deltar i morgon- och eftermiddagsverksamhet skall erbjudas sådan verksamhet antingen 570 eller 760 timmar under skolåret. Att delta i verksamheten är frivilligt för barnen. Verksamhet kan ordnas under skolåret på vardagar i regel mellan klockan 7.00 och 17.00. Verksamheten skall planeras i samråd med hemmen och de som anordnar verksamheten. Kommunen skall anta en verksamhetsplan för morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i denna lag. Närmare bestämmelser om verksamhetsplanens innehåll kan ges genom förordning av statsrådet.

beslutar om storleken på månadsavgiften, som för 570 timmar får uppgå till högst 60 euro och för 760 timmar till högst 80 euro. Avgiften kan tas ut för varje sådan månad då barnet deltar i verksamheten. Om verksamheten ordnas högst 10 dagar i månaden, tas endast hälften av avgiften ut. Om barnet på grund av egen sjukdom inte kan delta i verksamheten under en längre tid än 10 dagar under en kalendermånad, tas likaså endast hälften av avgiften ut. Om en frånvaro som beror på egen sjukdom pågår en hel kalendermånad, tas ingen avgift ut. Deltar barnet av någon annan orsak inte i verksamheten under en hel kalendermånad, tas i avgift ut hälften av månadsavgiften. Andra avgifter kan inte tas ut för deltagande i verksamheten.

48 f §

Avgifter

För morgon- och eftermiddagsverksamhet kan bestämmas en månadsavgift. Kommunen

Denna lag träder i kraft den 200.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 12 september 2006

Republikens President

TARJA HALONEN

Undervisningsminister *Antti Kalliomäki*

Lag**om ändring av 48 b och 48 f § i lagen om grundläggande utbildning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 21 augusti 1998 om grundläggande utbildning (628/1998) 48 b § 4 mom. och 48 f § 1 mom., sådana de lyder i lag 1136/2003, som följer:

Gällande lydelse

48 b §

Anordnande och omfattning

Varje barn som deltar i morgon- och eftermiddagsverksamhet skall erbjudas sådan verksamhet 570 timmar under skolåret. Att delta i verksamheten är frivilligt för barnen. Verksamhet kan ordnas under skolåret på vardagar i regel mellan klockan 7.00 och 17.00. Verksamheten skall planeras i samråd med hemmen och de som anordnar verksamheten. Kommunen skall anta en verksamhetsplan för morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i denna lag. Närmare bestämmelser om verksamhetsplanens innehåll kan ges genom förordning av statsrådet.

48 f §

Avgifter

För morgon- och eftermiddagsverksamhet kan bestämmas en månadsavgift. Kommunen beslutar om storleken på månadsavgiften som får uppgå till högst 60 euro. Avgiften kan tas ut för varje sådan månad då barnet deltar i verksamheten. Om verksamheten ordnas högst 10 dagar i månaden, tas endast hälften av avgiften ut. Om barnet på grund av egen sjukdom inte kan delta i verksamheten under en längre tid än 10 dagar under en kalendermånad, tas likaså endast hälften av avgiften ut. Om en frånvaro som beror på egen sjukdom pågår

Föreslagen lydelse

48 b §

Anordnande och omfattning

Varje barn som deltar i morgon- och eftermiddagsverksamhet skall erbjudas sådan verksamhet *antingen 570 eller 760 timmar* under skolåret. Att delta i verksamheten är frivilligt för barnen. Verksamhet kan ordnas under skolåret på vardagar i regel mellan klockan 7.00 och 17.00. Verksamheten skall planeras i samråd med hemmen och de som anordnar verksamheten. Kommunen skall anta en verksamhetsplan för morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i denna lag. Närmare bestämmelser om verksamhetsplanens innehåll kan ges genom förordning av statsrådet.

48 f §

Avgifter

För morgon- och eftermiddagsverksamhet kan bestämmas en månadsavgift. Kommunen beslutar om storleken på månadsavgiften, som *för 570 timmar* får uppgå till högst 60 euro *och för 760 timmar till högst 80 euro*. Avgiften kan tas ut för varje sådan månad då barnet deltar i verksamheten. Om verksamheten ordnas högst 10 dagar i månaden, tas endast hälften av avgiften ut. Om barnet på grund av egen sjukdom inte kan delta i verksamheten under en längre tid än 10 dagar under en kalendermånad, tas likaså endast hälften av

Gällande lydelse

en hel kalendermånad, tas ingen avgift ut. Deltar barnet av någon annan orsak inte i verksamheten under en hel kalendermånad, tas i avgift ut hälften av månadsavgiften. Andra avgifter kan inte tas ut för deltagande i verksamheten.

Föreslagen lydelse

avgiften ut. Om en frånvaro som beror på egen sjukdom pågår en hel kalendermånad, tas ingen avgift ut. Deltar barnet av någon annan orsak inte i verksamheten under en hel kalendermånad, tas i avgift ut hälften av månadsavgiften. Andra avgifter kan inte tas ut för deltagande i verksamheten.

Denna lag träder i kraft den 200.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
